

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
 О. В. Пономаренко
(підпис) (ініціали та прізвище)
« » 2024 р.

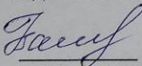
**СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ З МОВЛЕННЄВИМИ
ПОРУШЕННЯМИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності «Спеціальна освіта»
спеціалізації 016.01 Логопедія
освітньо-професійна програма «Логопедія»

Укладач: Апухтіна В. В., ст. викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

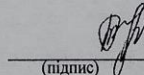
Протокол № 8 від «23» січня 2024 р.
Завідувач кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

Н. В. Заверико

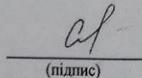
Ухвалено науково-методичною радою
факультету СПП

Протокол № 6 від «24» січня 2024 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

Т. В. Турбар
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньої програми

Т. Г. Соловйова
(ініціали, прізвище)

Запоріжжя 2024

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка»	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Цикл професійної підготовки освітньої програми	
Спеціальність 016 – «Спеціальна освіта»	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Спеціалізація 016.01 – Логопедія		8 -й	
Освітньо-професійна програма Логопедія		Лекції	
	20 год.		
	Змістових модулів – 4	Практичні	
		10 год.	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів –18	Самостійна робота	
		60 год.	.
		Вид підсумкового семестрового контролю:	
		екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Сенсорна інтеграція осіб з мовленнєвими порушеннями» є формування у студентів є забезпечення педагогічних умов для формування знань про принципи включення методу сенсорної інтеграції, сенсомоторної корекції в систему логопедичної роботи та практичних навичок діагностики й використання методу сенсорної інтеграції, сенсорного обладнання в корекційно-розвивальній роботі з подолання порушень мовленнєвого розвитку у дітей. Основними завданнями вивчення дисципліни «Сенсорна інтеграція осіб з мовленнєвими порушеннями» є:

- ознайомити студентів із теоретичними засадами сенсомоторної корекції, методом сенсорної інтеграції;
- навчити проводити діагностику та аналізувати її результати з метою виявлення порушених та збережених сенсомоторних функцій;
- навчити складати сенсорний профіль та підбирати сенсорну дієту для дитини;
- навчити реалізовувати специфіку терапії порушень сенсорної модуляції та розладів праксису;
- формувати вміння використовувати набуті знання в роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Результати навчання:</p> <p>РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.</p> <p>РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного, зокрема мовленнєвого розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.</p> <p>РН8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, діагностико-консультативну діяльність.</p> <p>РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p> <p>РН18. Знати культурні й наукові цінності, їх місце у загальній системі знань про природу людини і суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>РН20. Застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.</p>	<p>Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація, тощо); - діалогічні методи (інтерактивні заняття, навчальні дискусії, інтелектуальні розминки, «мозковий штурм», заняття з елементами тренінгу та ін.); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, обговорення); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру);
<p>Компетентності:</p> <p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.</p> <p>СК-4. Здатність планувати та організувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими</p>	<p>Контрольні заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування; - усні доповіді; - перевірка добору діагностичного матеріалу; - діагностика дитини в умовах закладу; - підбір вправ сенсомоторної корекції; - роботи в групах, ділові ігри.

<p>освітніми потребами. СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності. СК-19. Здатність до проектування індивідуальних траєкторій розвитку, соціальної адаптації та інтеграції осіб з порушеннями мовлення, відповідно до результатів психолого-педагогічної та логопедичної діагностики СК-20. Здатність доцільно добирати та застосовувати логопедичні технології для корекції мовленнєвого розвитку осіб з різними нозологіями з урахуванням соціально-педагогічного контексту.</p>	
--	--

Міждисциплінарні зв'язки. Проблематика курсу «Сенсорна інтеграція осіб з мовленнєвими порушеннями» пов'язана з курсами «Логопедія», «Основи соціалізації особистості», «Неврологічні основи логопедії», «Основи фізичної реабілітації», «Основи нейрофізіології».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні відомості про сенсорну інтеграцію.

Тема 1. «Основи сенсорної інтеграції та її неврологічні засади», призначена для введення студентів в основні поняття та неврологічні механізми сенсорної інтеграції. Вона охоплює питання сенсорної інтеграції як неврологічного процесу, сенсорної обробки інформації, неврологічних засад аналізаторної взаємодії та мозкової організації відчуттів та моторної відповіді на подразник.

Тема 2. «Роль сенсорної інтеграції в розвитку вищих психічних функцій (ВПФ), зокрема мовлення», фокусується на взаємозв'язку між сенсорною інтеграцією та розвитком мовлення та інших ВПФ. Вона включає розгляд ролі відчуттів у формуванні ВПФ, концепції Дж. Айріс про сенсорну інтеграцію та етапів сенсорної обробки інформації.

Тема 3. «Моделі та теорії сенсорної інтеграції», дає змогу зрозуміти різні моделі та теоретичні підходи до сенсорної інтеграції. Вона розглядає питання ієрархічності процесу сенсорної інтеграції, піраміди розвитку Вільямс та Шелленбергер, а також основних постулатів теорії сенсорної інтеграції.

Тема 4. «Дисфункції сенсорної інтеграції та їх вплив на праксис», зосереджується на можливих дисфункціях в процесі сенсорної інтеграції та їх впливі на праксис та мовлення. Вона містить розгляд адаптивної відповіді та сенсорного захисту, рівнів сенсорної інтеграції за А. Ж. Аугес, результатів сенсорної інтеграції, а також дисфункцій сенсорної інтеграції, таких як дисфункція сенсорної модуляції тактильних, зорових, слухових, пропріоцептивних, вестибулярних стимулів, праксису та видів порушення довільних рухів.

Змістовий модуль 2. Діагностика стану сенсорної інтеграції.

Тема 5. «Основні методи та інструменти діагностики». У цій темі розглядається підхід до діагностики стану сенсорної інтеграції через різні методики та опитувальники. Сюди входять сенсорний анамнез, а також опитувальники від різних авторів, таких як Lynn A. Balzer-Martin, Sensory Profile від W.Dunn (1999) та Sensory Processing Measure (SPM) від L.D. Parham, C. Ecker, H. Kuhaneck, D. Henryand T. Glennon (2007).

Тема 6. «Поглиблена діагностика сенсорних дисфункцій». Тут зокрема акцентується увага на доповненні до SIPT (Sensory Integration and Praxis Tests), у модифікації EASI. Вона включає зоровий праксис (копіювання малюнка), зорове сприймання (пошук фігури), праксис (ідеяція та пози), постуральний контроль, баланс, пропріоцепцію (сила) та інші елементи.

Тема 7. «Діагностика праксису, координації та сенсорного сприймання». Остання тема модуля зосереджується на діагностуванні сенсорного сприймання в різних модальностях: зоровій, слуховій, тактильній. Сюди входять також проби на зоровий праксис (конструювання), пропріоцепція (сприймання позицій суглоба), слухове сприймання (локалізація), а також різні аспекти тактильного сприймання: локалізація, малюнок на шкірі, фігури, оральне сприймання та сенсорна реактивність. Сюди входять тести на праксис в ряді рухів, білатеральна інтеграція, виконання інструкцій та вестибулярний ністагм.

Тема 4 «Діагностика вестибулярної та пропріоцептивної інформації та визначення диспраксії». У цій темі основний акцент робиться на діагностиці вестибулярної та

пропріоцептивної систем, які відіграють важливу роль у координації рухів та утриманні рівноваги. Розглядаються методики визначення кінестезії, динамічної та статичної рівноваги, а також постобератального ністагму. Крім того, акцентується увага на тестуванні наявності диспраксії, яка вказує на порушення в здатності планувати та виконувати координовані рухи.

Змістовий модуль 3. Розробка сенсорної дієти. Сенсомоторна корекція.

Тема 8. «Розробка сенсорного профілю та сенсорної дієти». Ця тема фокусується на створенні сенсорного профілю дитини як першого кроку до розробки сенсорної дієти. Розглядаються основні компоненти сенсорного профілю та їх значення для подальшої роботи.

Тема 9. «Теоретичні основи та етапи розробки сенсорної дієти». У цій темі акцентується увага на теоретичних засадах розробки сенсорної дієти, включаючи правила її формування. Також розглядаються етапи розробки сенсорної дієти з опорою на сенсорний профіль дитини.

Тема 10. «Насичення сенсорного середовища». Ця частина модуля зосереджується на методах насичення сенсорного середовища в різних контекстах: в групах, класі та вдома. Описується, як можна організувати сенсорну кімнату та які матеріали та засоби можна використовувати для цього.

Тема 11. «Сенсомоторна корекція та інтеграція рефлексів».

Остання тема модуля фокусується на терапевтичних методах, зокрема на терапії порушень сенсорної модуляції. Розглядається робота з наповненням сенсорної дієти активностями, які сприяють нормалізації сенсорних процесів, а також методи інтеграції рефлексів.

Змістовий модуль 4. Корекція диспраксії.

Тема 12. «Корекція загальної моторики тіла і пальцевого праксису». Ця тема охоплює методики та вправи для корекції загальної моторики, зокрема пальцевого та кистьового праксису. Особлива увага приділяється розвитку соматогнозису та просторово-часових відносин.

Тема 13. «Корекція орального та артикуляційного праксису». У цій темі розглядається робота з оральним та артикуляційним праксисом. Описуються етапи корекційної роботи при артикуляційній диспраксії та методи роботи над складовою структурою слова.

Тема 14. «Розвиток відчуття ритму та моторних програм». Ця частина зосереджена на розвитку відчуття ритму та здібності починати, утримувати, перемикати та завершувати моторну програму. Тут також розглядаються ритмізовані ігри та вправи, як-от Bal-a-vis x, Brain Gym Body percussion тощо.

Тема 15. «Розвиток міжпівкульної взаємодії».

Остання тема модуля фокусується на методах та вправах для розвитку міжпівкульної взаємодії, яка є важливою для загального розвитку мовленнєвих та моторних навичок.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	7	5		2		8		4	11	15
2	15	9	5		4		6		4	11	15
3	15	7	5		2		8		6	9	15
4	15	7	5		2		8		5	10	15
Усього за змістові модулі	60	40	20		10		20		19	41	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40
Загалом									90		

5. Темати лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. «Основи сенсорної інтеграції та її неврологічні засади» Тема 2. «Роль сенсорної інтеграції в розвитку вищих психічних функцій (ВПФ), зокрема мовлення» Тема 3. «Моделі та теорії сенсорної інтеграції» Тема 4. «Дисфункції сенсорної інтеграції та їх вплив на праксис»	5	
2	Тема 5. «Основні методи та інструменти діагностики». Тема 6. «Поглиблена діагностика сенсорних дисфункцій» Тема 7. «Діагностика праксису, координації та сенсорного сприймання»	5	
3	Тема 8. «Розробка сенсорного профілю та сенсорної дієти». Тема 9. «Теоретичні основи та етапи розробки сенсорної дієти». Тема 10. «Насичення сенсорного середовища». Тема 11. «Сенсомоторна корекція та інтеграція рефлексів».	5	
4	Тема 12. «Корекція загальної моторики тіла і пальцевого праксису». Тема 13. «Корекція орального та артикуляційного праксису». Тема 14. «Розвиток відчуття ритму та моторних програм». Тема 15. «Розвиток міжпівкульної взаємодії».	5	
Разом		20	

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Основи сенсорної інтеграції та її неврологічні засади. Тема 2. Роль сенсорної інтеграції в розвитку вищих психічних функцій Тема 3. Моделі та теорії сенсорної інтеграції Тема 4. Дисфункції сенсорної інтеграції та їх вплив на праксис	2	
2	Тема 5. Основні методи та інструменти діагностики Тема 6. «Поглиблена діагностика сенсорних дисфункцій Тема 7. Діагностика праксису, координації та сенсорного сприймання	4	
3	Тема 8. Розробка сенсорного профілю та сенсорної дієти». Тема 9. Теоретичні основи та етапи розробки сенсорної дієти Тема 10. Насичення сенсорного середовища Тема 11. Сенсомоторна корекція та інтеграція рефлексів	2	
4	Тема 12. Корекція загальної моторики тіла і пальцевого праксису Тема 13. Корекція орального та артикуляційного праксису Тема 14. Розвиток відчуття ритму та моторних програм Тема 15. Розвиток міжпівкульної взаємодії	2	
Разом		10	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами (можливі 1 виступ на 1 практичному занятті).	Питання для підготовки: Сенсорна інтеграція як неврологічний процес. Сенсорна обробка інформації. Неврологічні засади аналізаторної взаємодії. Мозкова організація відчуттів та моторної відповіді на подразник. Роль відчуттів в формуванні ВПФ, зокрема мовлення. Концепція Дж. Айріс про сенсорну інтеграцію. Етапи сенсорної обробки інформації. Циркулярність процесу сенсорної інтеграції. Піраміда розвитку Вільямса та Шелленбергера. Основні постулати теорії СІ. Адаптивна відповідь. Сенсорний захист. Рівні сенсорної інтеграції за Дж. Айріс. Результати СІ. Дисфункції СІ: дисфункція сенсорної модуляції тактильних, зорових, слухових, пропріоцептивних, вестибулярних стимулів. Праксис та види порушення довільних рухів, прояви.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б. Здатність до критичного мислення – 2 б.	2*2=4
	Практичне завдання – аналіз джерела.	Вимоги до виконання та оформлення: Усна відповідь щодо критичного аналізу джерела (Дж. Айрес. Дитина та сенсорна інтеграція) та розміщення аналізу на сторінці курсу Moodle. Схема аналізу наведена.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Здатність до рефлексії та ініціативи – 2 б. Здатність до критичного мислення – 2 б.	4
	Практичне завдання – лепбук.	Виготовити лепбук «Дисфункція сенсорної модуляції». Складові модуляції - тактильна, зорова, слухова, пропріоцептивна, вестибулярна стимулів. Продемонструвати знання змісту лепбуку.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: 1. Змістовність – 2 б.	7

			2. Правильність – 1 б. 3. Творчій підхід до оформлення – 2 б. 4. Орієнтація в змісті – 2 б.	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	4			15
2	Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами (можливі 2 виступи на 2 практичних заняттях).	Питання для підготовки: Методи діагностики. Сенсорний анамнез. Оптувальники (Lynn A. Balzer-Martin (дошк. та мол. шк. вік), Sensory profile, W.Dunn;1999;II ed. 2014; Sensory Processing Measure (SPM), By L.D.Parham, C. Ecker, H.Kuhaneck, D.Henryand T.Glennon, 2007 (5-12); 2007). Поглиблена діагностика сенсорних дисфункцій SIPT: візуалізація простору, сприймання фігури на фоні, копіювання малюнку, конструктивний праксис, моторна точність. Діагностика тактильної чутливості: ідентифікація пальців, локалізація тактильних стимулів, мануальне сприймання форм, графестазія. Діагностика праксису – білатеральна моторна координація, динамічний праксис, постуральний праксис, оральний праксис, виконання вербальних інструкцій. Діагностика вестибулярної та пропріоцептивної інформації: кінестезія, динамічна та статична рівновага, постобератльний ністагм. Тест на визначення диспраксії (Садовської Ю.Є.).	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Здатність до рефлексії та ініціативи – 1 б. Здатність до критичного мислення – 1 б.	2*2=4
	Практичне завдання: оформлення альбому діагностичних .	Вимоги до виконання та оформлення: Оформити альбом діагностики сенсорних функцій. Складові: - опитувальники для батьків (фахівців, що працюють з дитиною) дошкільного та шкільного віку; - сенсорний профіль; - руховий скринінг; - поглиблена діагностика.	Максимальна кількість балів - 5, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Наявність всіх складових – 3 б. 2. Охайність – 2 б.	5

	Практичне завдання: Проведення діагностики сенсорних функцій. Складання сенсорного профілю дитини.	Провести діагностику сенсорних функцій в закладі дошкільної (шкільної) освіти*. Скласти характеристику сенсорного розвитку дитини та завантажити на сторінку курсу в Мудл. <i>*Заклад освіти обирається викладачем курсу або студент може індивідуально провести діагностики. В такому випадку, надається фото/відео звіт діагностики.</i>	Максимальна кількість балів - 6, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Оформлення характеристики на дитину – 3 б. 2. Наявність висновку - 3 б.	6
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	4			15
3	Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами.	Питання для підготовки: Розробка сенсорного профілю та сенсорна дієти дитини. Сенсорний профіль і його роль в розробці сенсорної дієти. Теоретичні засади розробки сенсорної дієти. Правила розробки сенсорної дієти. Етапи і наповнення сенсорної дієти з опорою на сенсорний профіль дитини. Насичення сенсорного середовища в групах, класі та вдома. Наповнення сенсорної кімнати. Терапія порушень сенсорної модуляції. Робота з наповнення сенсорної дієти активностями з нормалізації сенсорних процесів. Інтеграція рефлексів.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Здатність до рефлексії та ініціативи – 3 б. Здатність до критичного мислення – 3 б.	6
	Практичне завдання: складання сенсорної дієти для дитини.	Скласти сенсорну дієту для дитини на основі діагностики сенсорного розвитку. Шаблон наведений на сторінці курсу. Файл прикріплюється на сторінку курсу Moodle.	Максимальна кількість балів - 9, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Правильність оформлення – 3 б. 2. Врахування різних умов (вдома, група/клас тощо) - 3 б.	9

			3. Захист на практичному занятті – 3 б.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	4			15
4	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Корекція загальної моторики тіла. Корекція пальцевого та кистьового праксису. Корекція орального та артикуляційного праксису. Етапи корекційної роботи при артикуляційній диспраксії. Розвиток соматогнозису. Розвиток просторово-часових відносин. Розвиток відчуття ритму. Розвиток здібності починати, утримувати, переключати та завершувати моторну програму. Робота над складовою структурою слова. Розвиток міжпівкульної взаємодії.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	5
	Практичне завдання: демонстрація методів корекційної роботи (5 ігор) на 3 практичних заняттях.	Підбір та демонстрація дидактичного матеріалу 5-ти ігор (напрямок за вибором студента) з корекції диспраксії. Напрямки: Корекція загальної моторики тіла. Корекція пальцевого та кистьового праксису. Корекція орального та артикуляційного праксису. Етапи корекційної роботи при артикуляційній диспраксії. Розвиток соматогнозису. Розвиток просторово-часових відносин. Розвиток відчуття ритму. Розвиток здібності починати, утримувати, переключати та завершувати моторну програму. Робота над складовою структурою слова. Розвиток міжпівкульної взаємодії. Файл з іграми прикріплюються на сторінку курсу Moodle.	Максимальну кількість балів можна отримати при демонстрації 5-ти ігор по 2 бали за кожен гру. Бали нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Повнота відповіді – 1 б. 2. Демонстрація – 1 б.	5*2=10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	6			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	18			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання: тестування	<p>Питання для підготовки:</p> <p>Сенсорна інтеграція як неврологічний процес. Сенсорна обробка інформації. Неврологічні засади аналізаторної взаємодії. Мозкова організація відчуттів та моторної відповіді на подразник. Роль відчуттів в формуванні ВПФ, зокрема мовлення. Концепція Дж. Айріс про сенсорну інтеграцію. Етапи сенсорної обробки інформації. Циркулярність процесу сенсорної інтеграції. Піраміда розвитку Вільямса та Шелленбергера. Основні постулати теорії СІ. Адаптивна відповідь. Сенсорний захист. Рівні сенсорної інтеграції за Дж. Айріс. Результати СІ. Дисфункції СІ: дисфункція сенсорної модуляції тактильних, зорових, слухових, пропріоцептивних, вестибулярних стимулів. Праксис та види порушення довільних рухів, прояви.</p> <p>Методи діагностики. Сенсорний анамнез. Оптувальники (Lynn A. Balzer-Martin (дошк. та мол. шк. вік), Sensory profile, W.Dunn;1999; II ed. 2014; Sensory Processing Measure (SPM), By L.D.Parham, C. Ecker, H.Kuhaneck, D.Henryand T.Glennon, 2007 (5-12); 2007). Поглиблена діагностика сенсорних дисфункцій SIPT: візуалізація простору, сприймання фігури на фоні, копіювання малюнку, конструктивний праксис, моторна точність. Діагностика тактильної чутливості: ідентифікація пальців, локалізація тактильних стимулів, мануальне сприймання форм, графестазія. Діагностика праксису – білатеральна моторна координація, динамічний праксис, постуральний праксис, оральний праксис, виконання вербальних інструкцій. Діагностика вестибулярної та пропріоцептивної інформації: кінестезія, динамічна та статична рівновага, постобератльний ністагм. Тест на визначення диспраксії.</p> <p>Розробка сенсорного профілю та сенсорна дієти дитини. Сенсорний профіль і його роль в розробці сенсорної дієти. Теоретичні засади розробки сенсорної дієти. Правила розробки сенсорної дієти. Етапи і наповнення сенсорної дієти з опорою на сенсорний профіль дитини. Насичення</p>	<i>Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів</i>	20

		сенсорного середовища в групах, класі та вдома. Наповнення сенсорної кімнати. Терапія порушень сенсорної модуляції. Робота з наповнення сенсорної дієти активностями з нормалізації сенсорних процесів. Інтеграція рефлексів. Корекція загальної моторики тіла. Корекція пальцевого та кистьового праксису. Корекція орального та артикуляційного праксису. Етапи корекційної роботи при артикуляційній диспраксії. Розвиток соматогнозису. Розвиток просторово-часових відносин. Розвиток відчуття ритму. Розвиток здібності починати, утримувати, переключати та завершувати моторну програму. Робота над складовою структурою слова. Розвиток міжпівкульної взаємодії.		
	Практичне завдання	Творче завдання передбачає розбір ситуації про порушення сенсорної інтеграції. Зміст ситуації визначений на екзаменаційних білетах. Студенту необхідно визначити вид порушення сенсорної модуляції, порушення праксису; розробити сенсорну дієту для дитини; окреслити напрямки корекції сенсорного розвитку; навести приклади корекційних сенсомоторних вправ. Ритмізовані ігри та вправи: Bal-a-vis x; Brain Gum Body percussion. Тривалість підготовки до відповіді 30 хв.	<i>Максимальна кількість балів – 20, які нараховуються за виконання таких частин роботи: -визначення напрямків роботи – 3 б.; -визначення виду порушення сенсомоторної сфери – 4 б.; -логічність, послідовність викладення матеріалу – 3 б.; - розробка сенсорної дієти – 5 б.; - підбір та демонстрація корекційних вправ – 5 б.</i>	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Кошель В.М. Сенсорне виховання дітей раннього віку: навч.-метод. посіб. для вихователів дітей дошкільного віку, студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та батьків. Чернігів: ФОП Баликіна О.В., 2019 160 с.
2. Швесткова О., Свєцена К. Ерготерапія: Підручник. Київ, Чеський центр у Києві, 2019. 280 с.

Додаткова:

1. Особливості психолого-педагогічний супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: навчально-методичний посібник / за наук. ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. Київ: ІСП НАПН України, 2016. 148 с.
2. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму: монографія. Київ: Вид-во «Фенікс», 2010. 320 с.
3. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. Вип. 4 (80). С.24–31.
4. Скрипник Т.В., Хворова Г.М., Смоляр Г.Г. Інтеграційний літній табір: простір розвитку дітей з аутизмом. Київ : ПВП «Задруга», 2007. 96 с.
5. Смоляр Г.Г. Біхевіоральна терапія. Технології психічної інтеграції дітей з аутизмом: у 2-х т. Київ, 2014. С. 85–87.
6. Фаласеніді Т.М., Козак М.Я. Порушення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. *Молодий вчений*. 2017. №9 (49).
7. Шевцов А. Г., Заплатинська А. Б. Сенсорна інтеграція в системі медикопсихолого-педагогічного реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету імені Івана Огієнка*. Серія: соціально-педагогічна. Вип. 12. Кам'янець-Подільський «Аксиома», 2009. С. 133–137.
8. Emmons P., Anderson L. Understanding sensory dysfunction: learning, development and sensory dysfunction in autism spectrum disorders, ADHD, learning disabilities and bipolar disorder. Jessica Kingsley Publishers, 2005. 177 p.
9. Kurtz E. A. Understanding motor skills in children with dyspraxia, ADHD, autism, and other learning disabilities: A guide to improving coordination. Jessica Kingsley Publishers, 2007. 161 p.
10. Roseann C. Schaaf, Lucy Jane Miller, Duncan Seawell, Shannon O'Keefe. Children With Disturbances in Sensory Processing: A Pilot Study Examining the Role of the Parasympathetic Nervous System. *American Journal of Occupational Therapy*. July/August 2003, Vol. 57. P. 442–449.

Інформаційні джерела:

1. Isaacs P. Sensory issues and autism: an insider's guide. URL : <https://senmagazine.co.uk/articles/articles/senarticles/aninsider-s-guide-to-sensory-issues-and-autism>
2. Payne V. G., Yan J. H., Block M. E. Human motor development in individuals with and without disabilities. Nova Science Publishers, Incorporated, 2010. URL : <https://www.wejournals.com/index.php/WEJSS/article/download/38/35>
3. Галущенко В.І. Впровадження кінезіотерапевтичних вправ у реабілітаційно-комплексній роботі з дітьми. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7823/Galushenko.pdf?sequence=1>
4. ГАМК – спосіб залишатись людиною. URL : <https://uanp.org.ua/gamk-sposib-zalyshatys-lyudynou/>
5. Нова теорія роботи мозку. URL : <https://uanp.org.ua/nova-teoriya-roboty-mozku/>
6. Постобертальний ністагм. URL : <https://youtu.be/BgtsFYmNF4w>
7. Поташнюк І.М. Корекція рухових порушень у дітей з раннім дитячим аутизмом. URL : https://vmuro1.uu.edu.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robota/Elektronni_vidannya/LIROL/SO_RT_8_2013.pdf#page=83
8. Правда про те, коли ми відчуваємо біль. URL : <https://uanp.org.ua/pravda-pro-te-koly-my-vidchuvayemo-bil/>

9. Як навчається мозок. Частина 1 з 4. URL : <https://uanp.org.ua/yak-navchayetsya-mozok-chastyna-1-z-4/>